

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 26 juni 1914 kl. 5 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av en av herrar Wavrinsky och von Geijer väckt motion, nr 26, angående skrivelse till Konungen i fråga om åtgärder till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i publik och privat internationell rätt.

I en inom första kammaren väckt, till behandling av kammarens första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 26, hava herrar *Wavrinsky* och *von Geijer* hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande inrättande av en lärostol i publik och privat internationell rätt eller vidtagande av annan lämplig åtgärd till befrämjande av vetenskaplig forskning och undervisning i ifrågavarande ämnen samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må kunna föranleda.

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Uppenbarligen måste det vara av stor betydelse för ett land, att inom detsamma finnas personer med sådan insikt i de internationella rättsfrågorna och de regler, som normera dessa, att det egna landets mellanfolkliga såväl förpliktelser som rättigheter bliva vederbörligen iakttagna och bevakade. I samma mån som utvecklingen medför en till allt flera områden sig sträckande ömsesidighet av rättigheter och förpliktelser, i samma mån blir givetvis också nyttan och nödvändigheten av en fördjupad forskning och förbättrad undervisning i vetenskapen om den internationella rätten allt större, detta såväl vad angår den publika internationella rätten, d. v. s. folkrätten eller sammanfattningen av de rättsregler, som bestämma de särskilda staternas förhållande till varandra, som ock den privata internationella rätten eller sammanfattningen av de

rättsregler, efter vilka bestämmes staternas inbördes behörighet med avseende på vilket lands lagar och vilket lands myndigheter som skola äga kompetens att reglera borgerliga rättsförhållanden.

Betydelsen av den internationella rätten har också, såsom i den motionen åtföljande P. M. framhålles, i utlandet blivit så känd och erkänd, att frågan om upprättandet av professurer särskilt i internationell rätt eller viss del därav mångenstädes står på dagordningen. Redan nu finnas dock vid de olika ländernas universitet dylika lärostolar upprättade. Då det syns utskottet vara av en viss betydelse, att de i utlandet rådande förhållandena i förevarande avseende belysas, vill utskottet i korthet redogöra för desamma.

Vad först Nederländerna beträffar, så är ämnet där knutet till icke mindre än nio lärostolar, och av dessa äro två, en i folkrätt och en i diplomatiens historia, icke förbundna med annat ämne. Belgien har vid vartdera av universiteten i Lüttich och Brüssel en lärostol i folkrätt såsom ensamt ämne och dessutom finnas vid de olika universiteten fyra professurer och en e. o. professur i internationell rätt — eller någon del därav — i förening med andra ämnen. I Schweiz finnes vid Gènes universitet en särskild lärostol i folkrätt och vid Zürichs en i privat internationell rätt, varjämte internationell rätt eller delar därav i kombination med andra ämnen tillhör nio ordinarie och två e. o. professurer. I Tyskland finnas en mängd lärostolar i internationell rätt. I regeln förekommer ämnet kombinerat med andra ämnen. I Bayern finnas professurer i internationell rätt vid samtliga dess tre universitet, nämligen i Erlangen en, i München ej mindre än tre, två ordinarie och en e. ordinarie, samt vid Würzburgs universitet en. Ämnet är emellertid överallt starkt kombinerat. Vid Badens båda universitet finnas två lärostolar i internationell rätt, en i Freiburg och en i Heidelberg; den förra omfattar folkrätt jämte tvenne andra ämnen, den senare allenast folkrätt och privat internationell rätt. I Preussen ha samtliga de tio universiteten utom ett lärostolar i internationell rätt — jämte andra ämnen — och några av dem två. Vid Berlins universitet finnes en e. o. professur uteslutande för folkrätt.

I Frankrike har man synnerligen väl sörjt för undervisningen i den internationella rätten. Kombinationerna med andra ämnen förekomma mera sparsamt och vid flera universitet har ämnet två eller flera representanter. I Paris finnas således tre lärostolar i internationell rätt. Två representanter för ämnet finnas vid Université D'Aix Marseille samt vid universiteten i Nancy, Montpellier, Lille, Toulouse, Lyon, Poitiers

och Rennes. Vid de fyra sistnämnda universiteten förekommer ämnet vad den ena professuren beträffar kombinerat, vid de övriga såsom ensamt ämne. Vid vardera av universiteten i Grenoble, Bordeaux samt i Caen har den internationella rätten eller någon del därav sin särskilda professur. I Dijon finnes en lärostol i publik internationell rätt jämte ett annat ämne.

Vad Italien beträffar, så finnas i Rom, Neapel, Genua, Modena, Sassari, Siena, Turin, Bologna och Pavia en lärostol i internationell rätt såsom ensamt ämne och i Neapel dessutom en professur i diplomatik och traktaternas historia, i Padua, Cagliari, Pisa och Parma en professur i folkrätt, i Urbino, Palermo, Camerino och Catania en lärostol i internationell rätt jämte andra ämnen samt i Messina, Perugia och Macerata en professur i folkrätt i kombination med andra ämnen. I allt finnas sålunda i Italien icke mindre än tjuguen lärostolar i internationell rätt eller delar därav och av dem äro blott sju förbundna jämväl med andra ämnen.

I Spanien finnas vid Madrids universitet två professorer i ämnet och vid universitet i Coimbra (Portugal) en, samtliga dessa tre utan ämneskombination. Vad Balkanstaterna beträffar, så finnas i Bukarest två lärostolar i ämnet, i Sofia en, samtliga utan kombination med andra ämnen, och vid Belgrads två, varav den ena uteslutande i folkrätt och den andra i folkrätt jämte ett annat ämne.

I Nordamerikas förenta stater har den internationella rätten en del lärostolar, bl. a. i Philadelphia och New York, där ämnet förekommer utan kombination med andra ämnen. Vid universitetet i Buenos Aires i Argentina, slutligen, finnas tre lärostolar i internationell rätt, varjämte även vid ett par andra sydamerikanska universitet dylika lärostolar finnas upprättade.

Om det sålunda icke kan förnekas, att flertalet andra länder ha utomordentligt väl sörjt för studiet av den internationella rätten, bör dock icke förglömmas, att i vårt land med dess mindre resurser ämnet är knutet till icke mindre än sex lärostolar och att vi följaktligen ingalunda kunna anses i förevarande avseende vanlottade.

Utskottet vill dock icke bestrida, att den av motionärerna ifrågasatta professuren i enbart internationell rätt skulle ha sin stora betydelse såväl ur vetenskapliga som rent praktiska synpunkter.

Vad särskilt de förstnämnda beträffar finner utskottet de av motionärerna anförda skälen mycket beaktansvärda. Ytterligare vill utskottet i detta sammanhang endast framhålla, hurusom det komme att lända även övriga ämnen, med vilka den ena eller andra grenen av den inter-

nationella rätten kombinerats, till gagn, om den föreslagna åtgärden bleve genomförd, då därigenom den nuvarande splittringen och därur härrörande olägenheter bleve minskade.

Den praktiska nytta, som en särskild professur i ämnet enligt motionärernas förmenande skulle medföra, torde bliva ganska beaktansvärd men är i väsentlig mån beroende av de rent personliga egenskaperna hos ämnets målsman, då nämligen en aldrig så rik litteratur på vårt språk eller den grundligaste beläsenhet i ämnet icke enbart lärer vara tillfyllest att tillförsäkra vårt land det gagn, som av det mellanfolkliga utbytet på hithörande områden står att vinna. En för ämnet utpräglad begävnings och tillika grundliga insikter jämväl i inhemsk lag torde vara oundgängliga förutsättningar för att innehavaren av en lärostol i enbart internationell rätt skall kunna fylla sin uppgift.

Utskottet vill också ifrågasätta, huruvida någon avsevärd fördel skulle komma den enskilde praktiske juristen till godo genom vidgade kunskaper i internationell rätt. Utskottet finner därför knappast något skäl att, såsom genom den ifrågasatta professuren utan tvivel skulle bliva fallet, ytterligare betunga de juris studerandes redan nu så tidskrävande studier.

Förutom vad som sålunda torde motsäga motionen, kan utskottet icke finna, att omständigheterna för närvarande påkalla, att en professur upprättas i ett ämne, åt vilket hittills så få ägnat något mera ingående studium. Det torde vara fara värt, att en sådan professur, i brist på kompetenta sökande, skulle för lång tid bliva obesatt.

Vad utskottet sålunda ansett sig böra erinra om, torde dock icke verka till hinder för, att, då en vetenskapsman med särskilda förutsättningar i förevarande avseende finnes att tillgå, en personlig professur i ämnet inrättas.

På grund av vad ovan anförts, får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon första kammarens åtgärd.

Stockholm den 26 juni 1914.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.